

Őslénytani kirándulások Magyarországon és Erdélyben

Szerkesztette PÁLFY JÓZSEF & PAZONYI PIROSKA

KÜLÖNLENYOMAT

Hantken Kiadó
Budapest, 2007

4.2. DUDAR

Középső-eocén, Csernyei Formáció

OZSVÁRT PÉTER

A Dudar és Nagyesztergár között található felhagyott szénbánya fedőrétegsora tömeges mennyiségben tartalmaz molluszká (uralkodóan Gastropoda, Bivalvia) héjtöredékeket, gyakran jó megtartású vázakat. A sekélytengeri szürke márga, mészmárga, aleurit váltakozásából álló rétegsorban gyakran lumasella-szerűen dúsulnak a különböző ősmaradványok. A bányászat felhagyása után a korábban páratlanul gazdag ősmaradvány gyűjtőhelyül szolgáló, a falutól D-re található meddőhányókat növényzettel betelepítették, jelenleg csak néhány vízmosás nyújthat lehetőséget a gyűjtésre. A rétegsor jelenleg hozzáférhető feltárása a Nagyesztergár felé vezető úttól É-ra közel 2 méter vastagságban mutatja a faunadús középső-eocén képződményt, melynek molluszká faunájával SZÓTS (1956) és STRAUZ (1966) foglalkozott részletesen. Több mint 300 molluszká fajt sikerült meghatározniuk, melyek közül érdemes megemlíteni – a teljesség igénye nélkül – a tipikus középső-eocén szubtrópusi fauna elemeket: *Cerithium subcorvinum* OPPENHEIM, *Cerithium vandenheckei dallagonis* OPPENHEIM, *Turritella tokodensis* HANTKEN, *Ampullina perusta* (DEFRANCE), *Cantharus dudariensis* STRAUZ, *Clavilithes noe* (CHEMNITZ). Gyakori jelenség a *Velates schmidelianus* (CHEMNITZ) példányain az eredeti színezés megőrződése (STRAUSZ, 1966). Jellegzetesek a nagytermetű kagylók: *Corbis maior* BAYAN, *Crassatella subtumida* BELLARDI, *Gryphaea brongniarti* (BRONN) valamint a tipikusan középső-eocén *Vasconella grandis* BELLARDI. A márgás összetétel felé átmeny nummuliteszeket is bőven tartalmazó márgás kifejlődésbe, majd a *Nummulites millicaput*-os mészkőbe (Szóci Mészkő Formáció).

A képződmény egyértelműen tengeri körülmények között ülepedett le, amire a helyenként tömegesen fellépő nummuliteszek alapján következtethetünk. Feltételezhető az erős hullámzással és/vagy áramlással mozgatott környezeti viszonyok tartós jelenléte is, amire a lumasella-szerűen dúsuló, nagytermetű, vastaghéjú molluszkák felhalmozódása utal. Érdekes ökológiai jelenségként említhetjük a dudari fauna feltűnően sok fajánál tapasztalható – más hasonló korú lelőhelyektől eltérő – anomális túlnövekedést (STRAUSZ, 1966).

4.5. ábra – Gyakori molluszkák Dudarról.

1–*Crassatella* sp. 0,75x2–*Lithocardium* sp. 0,9x3–*Cardita* sp. 0,75x4–*Turritella tokodensis* HANTKEN 1,0x5–*Clavilithes noe* (CHEMNITZ) 0,8x6–*Cerithium subcorvinum* OPPENHEIM 0,8x7–*Cerithium vandenheckei dallagonis* OPPENHEIM 1,0x8–*Natica* sp. 1,0x9–*Conus* sp. 0,8x10–*Strombus* sp. 0,8x11–*Ampullina perusta* (DEFRANCE) 0,8x12–*Conus* sp. 0,9x

